

## 8. Verkiezingsdebat

### 1. Wat is het?

Een verkiezingsdebat is een publiek debat tussen kandidaten of vertegenwoordigers van politieke partijen die meedoen aan verkiezingen. Het doel is om kiezers te informeren over de standpunten, plannen en verschillen tussen de partijen of personen, zodat zij een weloverwogen stem kunnen uitbrengen.

Als lobbyist is het interessant om een verkiezingsdebat te organiseren om alvast een relatie op te bouwen met de raadsleden die verantwoordelijk worden voor jouw onderwerp. Een doel daarbij is vaak om het aanstormend politiek talent tijdens het debat een toezegging te ontlokken, waar je later in de lobby verder op kunt bouwen. Op deze manier zet je politieke druk van andere partijen in om te zorgen dat een kandidaat of partij iets opschuift in het standpunt. Voor politici is een verkiezingsdebat ook interessant omdat ze in aanraking kunnen komen met een nieuwe groep potentiële kiezers en omdat ze kunnen laten zien waar ze voor staan en hoe ze verschillen van andere partijen.

Verkiezingsdebatten kunnen op verschillende wijze vormgegeven worden. Dit soort verkiezingsdebatten zijn vaak thematisch, omdat ze georganiseerd worden door organisaties met een bepaald belang. Denk bijvoorbeeld aan woningbouw, verkeersveiligheid, groenvoorzieningen, jeugdzorg, of de bereikbaarheid van diensten. Het is een optie om alle lijsttrekkers uit te nodigen, of juist of juist kandidaten die over een specifiek onderwerp gaan. Ook kun je alle partijen uitnodigen of slechts een aantal. Daarnaast kun je spelen met de wijze van debat: aan de hand van stellingen, een debat tussen alle partijen of rondes in duo's, interactief met het publiek of niet.

### 2. In welke fase?

Campagne.

### 3. Stappenplan:

1. Bepaal een doel en doelgroep. Wat is het doel van het debat? Denk bijvoorbeeld aan informeren, kiezers overtuigen, een thema belichten. Wie is de doelgroep? Wie zitten er straks in het publiek? Studenten, lokale bewoners, jongeren, een specifieke beroepsgroep?

2. Datum, tijd en locatie vastleggen. Kies een datum ruim van tevoren (vermijd andere grote evenementen). Reserveer een geschikte locatie (theater, school aula, buurthuis, livestream studio).
3. Nodig de politieke partijen uit. Je kunt de contactgegevens vinden op de website van de lokale partij. Richt de uitnodiging aan de fractievoorzitter, zij of hij zorgt dat de uitnodiging bij de juiste persoon terechtkomt. Stuur formele uitnodigingen, met: Datum, tijd, locatie, onderwerp en format en deadline voor bevestiging. Houd rekening met evenwichtige vertegenwoordiging. Een debat waar iedereen het met elkaar eens is, is een saai debat!
4. Kies een debatvorm. Bijvoorbeeld een klassiek debat (elke partij mag per stelling reageren. Lagerhuis-stijl (kandidaten mogen alleen aangeven of ze voor of tegen de stelling zijn). Een vragenronde met het publiek. Of duels, waarbij je verschillende combinaties partijen met elkaar in debat laat gaan. Bepaal ook de spelregels: hoe lang duurt een ronde? Hoeveel spreektijd krijgen de kandidaten? Mogen ze interrumperen? Selecteer een moderator en denk na over of en hoe je het publiek betreft.
5. Thema's en stellingen voorbereiden. Selecteer 3-5 hoofdthema's (bv. wonen, klimaat, onderwijs). Formuleer heldere stellingen per thema. De stellingen moeten een beetje prikkelend zijn met duidelijke voor- en tegenstanders. Een stelling waar iedereen het over eens is is saai!
6. Logistiek en techniek regelen. Denk aan geluid, microfoons, verlichting. opname/livestream, tafels, stoelen, banners, timer klok, catering, vrijwilligers en beveiliging (indien nodig).
7. Promotie en communicatie. Maak een promotieplan: Zet bijvoorbeeld posters, flyers, persberichten, een social media campagne, lokale media en nieuwsbrieven in. Ook kun je de deelnemende partijen vragen of ze het debat willen delen via hun kanalen. Overweeg om bezoekers zich te laten aanmelden (via eventbrite of een google formulier) zodat je weet hoeveel mensen komen.
8. Voorbereiding en draaiboek maken. Maak een tijdschema per onderdeel. Brief de moderator, vrijwilligers en deelnemers. Zorg voor contactgegevens van alle partijen. Test techniek de dag ervoor.
9. Het debat zelf! Ontvangst en inloop. Duidelijke opening door de moderator. Strakke tijdsbewaking. Publiek betrekken (vragen, stemmingen). Dankwoord aan sprekers en publiek. Eventueel borrel/netwerkmoment

#### 4. Tips het opstellen van stellige stellingen

1. **Stellige stellingen.** Gebruik duidelijke, zwart-wit beweringen waar je het mee eens of oneens mee kunt zijn. Voorkom ‘Enerzijds, anderzijds’-antwoorden.
  - a. Slechte stelling: “Wonen is belangrijk”.
  - b. Goede stelling: “De gemeente moet woningbouw in natuurgebieden toestaan.”
2. **Actuele stellingen.** Kies thema’s die leven onder de kiezers. Baseer je stellingen op lokale zorgen of actuele thema’s zoals: woningnood, jongeren en veiligheid, gezondheid.
3. **Maak de stelling concreet en meetbaar.** Vermijd vage uitspraken. Laat zien wat en hoeveel je bedoelt. Bijvoorbeeld: “Er moeten 1.000 sociale huurwoningen bij komen voor 2030.”
4. **Zorg voor controverse.** Kies stellingen waar partijen écht verschillend over denken. Bijvoorbeeld: “Parkeren in het centrum moet fors duurder worden om autoverkeer te ontmoedigen.”
5. **Houd het begrijpelijk.** Je debat is vaak voor een breed publiek. Vermijd vaktaal of technische termen.
  - a. Slechte stelling: “De gemeente moet inzetten op circulaire gebiedsontwikkeling.”
  - b. Goede stelling: “De gemeente moet afval scheiden verplicht stellen voor alle huishoudens.”

#### 5. Voorbeelden van stellige stellingen over schooltuinen:

1. Elke basisschool in onze gemeente moet verplicht een schooltuin hebben.
2. De gemeente moet structureel geld uittrekken om schoolmoestuinen te ondersteunen.
3. Schooltuinen zijn geen taak van de gemeente, maar van ouders en scholen zelf.
4. Schooltuinen dragen wezenlijk bij aan gezonder eetgedrag en moeten onderdeel worden van het lesprogramma.
5. De gemeente moet schooltuinen verplicht opnemen in nieuwbouwplannen van scholen.
6. In plaats van schooltuinen moeten we inzetten op digitale educatie en techniek.
7. Een school zonder moestuin laat een kans liggen in de strijd tegen kinderovergewicht.
8. De gemeente moet vrijwilligers en buurtbewoners betrekken bij het onderhouden van schooltuinen.
9. Schooltuinen zijn duur in onderhoud en leveren te weinig op.
10. Elke schooltuin moet ook toegankelijk zijn voor buurtbewoners buiten schooltijd.

## 6. Voorbeeld

Hét duurzame debat in Utrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen 2022

De Natuur en Milieu Federatie Utrecht zet zich in voor een mooie, gezonde en duurzame provincie Utrecht. In 2022 organiseerde de federatie een verkiezingsdebat in Utrecht waarbij 12 politieke partijen aanwezig waren. Het doel van het debat was om de Utrechtse kiezer te helpen met het maken van een weloverwogen keuze. Het thema was een duurzame en gezonde leefomgeving in de stad Utrecht. Gezien het stijgende inwoneraantal, hoe willen de politieke partijen ervoor zorgen dat de stad leefbaar en gezond blijft?

Het debat is een goed voorbeeld omdat de federatie de partijen in staat stelde om in contact te komen met een interessante doelgroep: mensen met hart voor duurzaamheid. In de stad Utrecht is dit een behoorlijke doelgroep. Door het debat over meer thema's dan alleen natuur te laten gaan, was het debat interessant voor een breed spectrum aan politieke partijen, niet alleen de standaard groene politieke bondgenoten. Tot slot, was het een succesvolle tactiek omdat het meer doelen diende dan alleen het informeren van kiezers en het bieden van een platform aan de partijen: de organisatie had ook het doel om een inhoudelijke toezegging te ontlokken aan de partijen.

## 7. Beoordelingskader

Beoordelingskader:

★ : Geen tot weinig

★ ★ : Weinig

★ ★ ★ : Voldoende

★ ★ ★ ★ : Zeer voldoende

★ ★ ★ ★ ★ : Fantastisch

|                                                                                                                                                           |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Zichtbaarheid</b><br><i>In hoeverre is de actie geschikt om de partijen meer zichtbaarheid te bieden tegenover de kiezer?</i>                          | ★ ★ ★ ★ ★ |
| <b>Verbetering netwerk</b><br><i>In hoeverre is de actie geschikt om jouw relatie met de partijen te verbeteren?</i>                                      | ★ ★ ★     |
| <b>Inhoudelijke voortgang</b><br><i>In hoeverre is de actie geschikt om inhoudelijke voortgang te boeken op de voor jou relevante beleidsonderwerpen?</i> | ★ ★ ★     |
| <b>Betrekken achterban</b><br><i>In hoeverre is de actie geschikt om jouw achterban te betrekken?</i>                                                     | ★ ★ ★ ★   |
| <b>Moeilijkheidsgraad</b><br><i>Hoe ingewikkeld is het om de actie uit te voeren? Kost het veel tijd, geld en/of capaciteit?</i>                          | ★ ★ ★ ★ ★ |
| <b>Geschikt voor 2 in 1</b><br><i>In hoeverre kun je deze actie ook inzetten bij eventuele Tweede Kamerverkiezingen?</i>                                  | ★ ★       |

## 8. Alliantie Schooltuinen model uitnodiging verkiezingsdebat

Gebruik deze modeluitnodiging om politieke partijen in jouw gemeente uit te nodigen voor het verkiezingsdebat. Laat je inspireren en pas aan naar wens!

-----

Onderwerp: Uitnodiging deelname verkiezingsdebat [naam debat]

Geachte [heer/mevrouw] [achternaam], of [voornaam] [achternaam]

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026, organiseren [wie] een publiek verkiezingsdebat in de gemeente [naam gemeente]. Graag nodigen wij u of een vertegenwoordiger van uw partij uit om hieraan deel te nemen.

Over het debat:

Datum: [datum debat]

Tijd: [starttijd – eindtijd]

Locatie: [naam locatie + adres]

Doelgroep: [bijvoorbeeld: inwoners van naam gemeente]

Thema's: [bijv. wonen, duurzaamheid, veiligheid, participatie, jongerenbeleid]

Format: debat aan de hand van stellingen en vragen uit het publiek, onder leiding van een moderator

Wij streven naar een evenwichtige samenstelling met vertegenwoordiging van alle partijen die deelnemen aan de verkiezingen in [gemeente].

Bevestiging deelname:

Wij verzoeken u vriendelijk om uw deelname uiterlijk [datum, bv. 7 dagen voor debat] te bevestigen via [e-mailadres of aanmeldlink]. Graag horen we ook wie namens uw partij zal deelnemen.

Voor vragen of aanvullende informatie kunt u contact opnemen met [naam en telefoonnummer contactpersoon].

Wij hopen op uw aanwezigheid en kijken uit naar een boeiend debat dat bijdraagt aan een goed geïnformeerde keuze voor onze kiezers.

Met vriendelijke groet,

[Naam organisator / organisatie]

[Contactgegevens]

[Logo of website indien van toepassing]

**Tip:** Laat het de partijen weten als je ook pers uitnodigt. Dit maakt het extra interessant voor kandidaten om mee te doen aan het debat, vanwege het grotere bereik.